

Nogle Bemærkninger om Værgeraadsinstitutionen.

Der er kun faa Love fra de senere Aar, der ere blevne modtagne med en saadan Forventning som den saakaldte »Børnelov« af 14. April 1905, der tog Sigte paa en omfattende Regulering af Forsorgen for den forvildede og vanrøgtede Ungdom. At der under saadanne Omstændigheder var en vis Fare for et Omslag i Stemningen, naar Loven blev ført ud i Livet, er allerede ved Begyndelsen af den nye Æra blevet antydet, men det kan ikke nægtes, at Børnesagens og specielt Værgeraadsinstitutionens sande Venner med nogen Bekymring have været Vidne til, i hvilken Grad der indenfor Befolkningen som Helhed er blevet rokket ved den Tillid til Institutionen og dens Bærere, som er og altid maa være Forudsætningen for en fuldt tilfredsstillende Gang i Arbejdet. Det er unægtelig noget paafaldende at se, hvorledes de samme Mænd og Kvinder, hvis Opdragergerning under de tidligere Forhold havde vundet almindelig Anerkendelse, have været gjorte til Genstand for de bitreste personlige Angreb,*) og skjøndt den øverste Ledelse har været lagt i Haanden paa en Mand, der betragtedes som selvskreven til at overtage dette Hværv, og som i Nidkærhed

*) Kun om Forholdene paa Pigeheimmet »Hebron« kan Offentligheden have nogen begrundet Dom, idet kun de derom optagne Forhør ere offentliggjorte. Til Trods for alle Overdrivelser maa det erkendes, at Forholdene paa denne Opdragelsesanstalt have ladet en Del tilbage at ønske.

næppe overgaas af nogen anden, har ogsaa Kritiken af Overledelsen givet sig ret ubeherskede Udslag, som der er al god Føje til at tage Afstand fra. Heldigvis er det dog endnu den Dag i Dag saaledes, at det store Flertal af dem, der have et virkeligt Kendskab til Sagen, betragter Børneloven som et uvurderligt Fremskridt, som man ikke paa nogen Maade vil give Afkald paa, og det vil da forhaabentlig ogsaa vise sig, at Institutionen vil komme frelst over alle Skær og genvinde den Tillid, som det er lykkedes en ofte lidet hensynsfuld Agitation for en Tid at rokke ved.

Men er Sagen sund i sin Kærne, har den selvfølgelig ingen Skade af at gøres til Genstand for en saglig Drøftelse af dem, der tro paa dens Fremtid, og en saadan Drøftelse er f. T. saa meget mere paakrævet, som en Revision af Loven i Henhold til den hidtil indvundne Erfaring betragtes som nær forestaaende. Naar der derfor i det følgende skal fremsættes nogle kritiske Bemærkninger, navnlig om Organisation og Arbejdsfordelingen, da sker det ud fra den Overbevisning, at det ikke alene er en over Maalet skydende Agitation af tildels personlig Art, der er Grunden til den ret vanskelige Stilling, der er beredt Institutionen, men at der virkelig er noget at rette og ændre, før Vejen er banet for en rolig og jævn Fremgang af den for vort Samfund og dets Trivsel saa betydningsfulde Sag.

Efter Kommissionsbetænkningen af 1895 og Regeringens Lovforslag af 1904 var Ordningen af Værgeraadsinstitutionen bygget paa et i bedste Forstand demokratisk Grundlag. Kærnen i det hele System var Værgeraadene, der havde den besluttende Myndighed, medens man i rigtig Erkendelse af, at der maatte findes en Centralmyndighed, der dels kunde medvirke til Tilvejebringelsen af den fornødne Enhed i Arbejdet, dels kunde virke som Appelinstant i Forhold til Værgeraadene, naar Forældre og andre Opdragere følte sig brøstholdne ved disses Beslutninger om vedkommende Børns Fjernelse fra Hjemmet, havde foreslaaet Oprettelsen af et Overværgeraad, hvis ene Medlem tillige

skulde være Overinspektør for Opdragelsesanstalterne og øverste Tilsynsførende med disse saavel som med Børnehjem og Plejehjem. Hovedmanglen ved disse Forslag var navnlig den, at man ikke havde sørget for, at der i hvert Værgeraad kom til at sidde mindst én Kvinde og i Værgeraadene udenfor Kjøbenhavn en Læge, medens Forslagene iøvrigt i lige Grad havde haft Opmærksomheden henvendt paa at tildele Værgeraadene det fornødne sagkyndige Element (en Jurist, en Læge og en Lærer eller Lærerinde) og at tilføre dem Repræsentanter, der vare særlig skikkede til at vurdere de praktiske Livsforhold, der maatte tages i Betragtning. Børneloven i dens endelige Skikkelse udviser visse Forbedringer, idet den bl. a. tilsikrer Værgeraadene i Kjøbenhavn og de større Købstæder mindst ét kvindeligt Medlem, medens den til Gengjæld yderligere har svækket de andre Værgeraad ved ikke at sørge for, at der i disse findes et fast juridisk Medlem. — Hvad Kompetenceforholdet mellem Værgeraadene og Overværgeraadet angaar, har Loven derimod — ved en under Behandlingen i Landstinget indsat Ændring*) — gjort en Forandring, hvis Rækkevidde man sikkert ikke har gjort sig tilstrækkelig klar**), idet det i Lovens § 11 er blevet bestemt, at enhver Beslutning af et Værgeraad om et Barns Fjernelse fra Hjemmet skal indsendes til Overværgeraadet til Godkendelse, selv om vedkommende Forældre intet have mod Beslutningen at erindre. Synspunktet var vel det, at man ikke kunde betro Værgeraadene at fatte endelig Beslutning af saa indgribende Beskaffenhed, og Forholdet blev da det højst ejendommelige, at alle Værgeraadsbeslutninger om Børns Fjernelse fra Hjemmet skulde forelægges Overværgeraadet til Stadfæstelse eller Forandring, medens man bibeholdt de oprindelige Forslags Regler om, at de private Parter kunde foranledige de samme Beslutninger indankede for den samme

*) Rigsd.-Tid. 1904—5, Till. B. Sp. 1681 (Ændringsforslag Nr. 24).

**) Jfr. Rigsd.-Tid. 1904—5, Landsth. Forh. Sp. 1082—83.

overordnede Myndighed, som havde Beslutningerne inde til Godkendelse eller Forandring, og som eventuelt allerede havde godkendt eller forandret dem. Der er ingen Grund til her at dvæle ved det i juridisk Henseende ganske abnorme i denne Overværgeraadets ejendommelige Dobbeltstilling overfor de samme Værgeraadskendelser*), men det vil være indlysende, at den saaledes i Lovforslaget indskudte Bestemmelse om Beslutningernes Indsendelse til Godkendelse indeholder Spiren til en fuldstændig Forrykkelse af Forholdet mellem Værgeraad og Overværgeraad. Hvad der har foresvævet Lovgivningsmagten, har formentlig været, at Overværgeraadet, ved hvis Sammensætning man kunde sikre sig den bedst mulige Sagkundskab, burde gennemse alle Sagerne for at kunne stoppe en mulig forefaldende lovstridig eller umotiveret Beslutning om et Barns Fjernelse og Anbringelse, medens en indgaaende Undersøgelse og Prøvelse af Overværgeraadet kun skulde finde Sted i de Tilfælde, i hvilke Beslutningen i Henhold til Lovens § 17 »indankes« for Raadet. Imidlertid har Loven ikke gennemført nogen egentlig Sondring mellem disse to, i deres Væsen forskelligartede Ting og har i Virkeligheden afgivet fuld formel Hjemmel for den nu fastslaaede Praxis, hvorefter Værgeraadenes Beslutninger af den heromhandlede Art i alle Tilfælde kun have Betydningen af Forslag eller Indstillinger, medens Overværgeraadets Godkendelse eller Forandring af Indstillingen er enstydig med Værgeraadsinstitutionens Beslutning i Sagen.

Dette vil altsaa sige, at Afgørelsen af, *om* et Barn skal fjernes fra Hjemmet, og *om* det i saa Fald skal anbringes i et privat Plejehjem eller i et Børnehjem eller i en Opdragelsesanstalt eller midlertidigt til Iagttagelse i et Optagelsehjem med Forbehold af senere Bestemmelse om den endelige Anbringelsesmaade, er forbeholdt Overværgeraadet, og at dermed Ansvar for enhver Beslutning af denne Art ligeledes falder paa Overværgeraadet, der skal

*) Jfr. *mit* Skrift: Det offentlige Børnetilsyn (1905) S. 114—17.

sørge for at indhente de yderligere Oplysninger om Forholdene, som efter dets eget Skøn bør tilvejebringes ud over det i den indsendte Værgeraadssag indeholdte. I alle disse Sager bliver Værgeraadet saaledes kun den undersøgende Myndighed, der dels paa eget Initiativ, dels efter Overværgeraadets Begæring har at forsyne Overværgeraadet med det Materiale, der skal danne Grundlaget for dette Raads paa eget Ansvar truffne Afgørelse, og naar man herimod vil henvise til, at Værgeraadets Beslutning dog i hvert Fald har Betydning som en Indstilling, uden hvilken Overværgeraadet intet kan gøre, da holder dette efter den etablerede Praxis ikke engang Stik, idet Justitsministeriet i Skrivelse (Nr. 29) af 22. Januar 1907 har udtalt, at Overværgeraadet kan beslutte et Barns Fjærnelse fra Hjemmet, selv om vedkommende Værgeraad har truffet den Bestemmelse, at der intet skal foretages.

I alle Sager om Børns endelige Fjærnelse fra Hjemmet er det saaledes Overværgeraadet, der har Afgørelsen og Ansvaret, medens Værgeraadet har at handle i Henhold til Overværgeraadets Resolution, og dette gælder, som anført, ikke blot Spørgsmaalet om, hvorvidt vedkommende Barn i al Almindelighed vil være at anbringe udenfor Hjemmet, men — hvad der i Praxis er nok saa vigtigt — ogsaa Spørgsmaalet om, paa hvilken Maade det skal anbringes.*) Tilbage bliver der da for Værgeraadene Beslutninger om, at der i det givne Tilfælde intet skal foretages, eller at der kun skal træffes en af de i Børnelovens § 10 omhandlede Foranstaltninger, forudsat at Overværgeraadet ikke, naar det f. Ex. paa et enkelt Værgeraadsmedlems Foranledning faar Sagen indsendt, beslutter, at der skal træffes videregaaende Foranstaltninger.

*) Sml. herved Kommissionsforslagets og Regeringsforslagets § 10, hvorefter der i sidstnævnte Henseende dog fordredes en forudgaaende Forhandling med Værgeraadet, for at Overværgeraadet kunde fravige dets Beslutning om Anbringelsesmaaden.

Loven hjemler imidlertid i § 11, 4de Stk. Værgeraadet — og i Tiden mellem Møderne dets Formand — Ret til at træffe de foreløbige Foranstaltninger med Hensyn til Barnets Anbringelse udenfor Hjemmet, som findes ikke uden Fare for Barnets Vel at kunne udsættes, indtil Overværgeraadets Afgørelse foreligger, og her er da et Omraade, hvor Værgeraadet efter Loven hverken behøver eller har Ret til at skyde Afgørelsen og Ansvarret fra sig. Det drejer sig altsaa om strax at anbringe et Barn, om end midlertidigt, paa en af de i Loven hjemlede Maader, altsaa i et Plejehjem, i et Børnehjem, i en Opdragelsesanstalt eller i et Optagelseshjem, men ogsaa her stiller Forholdet sig anderledes, end det efter Loven skulde synes at være. Ved kongl. Anord. (Nr. 261) af 1. December 1906 § 3 er det saaledes forbudt de anerkendte Opdragelsesanstalter at modtage Børn, der i Henhold til Børnelovens § 11, 4de Stk. af et Værgeraad begæres modtagne i Anstalten, og ved § 3 i de af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 20. Juni 1907 udfærdigede Hovedregler for anerkendte Børnehjem er det paa samme Maade forbudt disse at modtage Børn fra Værgeraadene, selv om det fra Værgeraadets Side forudsættes, at Anbringelsen i Børnehjemmet vil blive den endelige. Efter Sagens Natur vil en midlertidig Anbringelse i private Plejehjem som Regel være udelukket, idet Værgeraadet aldrig kan garantere Plejehjemmet, om og hvorlænge det kan beholde Barnet*), og for Værgeraadene bliver der saaledes kun tilbage at anbringe de Børn, der strax skulle fjernes, i de saakaldte Optagelseshjem. Nu maa det vel erkendes, at det i Tilfælde, der ikke frembyde Tvivl om Anbringelsesmaaden, er lidet heldigt at maatte benytte et saadant Hjem, hvorfra Barnet efter kortere eller længere Tids Forløb absolut maa fjernes, idet enhver Overflytning medfører Misligheder, som man nødig udsætter sig

*) Sml. herved de af Overværgeraadet udfærdigede Regler for Værgeraadsinstitutionens Anbringelse af Børn i Plejehjem.

for, hvis ikke Hensynet til en Prøvetid eller Observationsperiode kommer til at lægge sit Lod i Vægtskaalen, men naar passende Optagelseshjem ere til Disposition for Værgeraadene, er der dog altid en Mulighed for at hidføre en midlertidig, om end ikke altid en fyldestgørende Løsning. Dette sikres ved Bestemmelsen i Børnelovens § 35, hvorefter Optagelseshjemmene — forsaavidt Plads haves og særlige Sygdomme ikke ere til Hinder for Anbringelsen — ere pligtige til midlertidigt at modtage Børn fra Værgeraadene i Henhold til § 11, 4de Stk., men ogsaa her vise de faktiske Forhold et helt andet Billede end Loven, idet der, saavidt vides, endnu ikke eksisterer et eneste af de i § 35 omhandlede Optagelseshjem, der ere anerkendte som fyldestgørende, og ere forpligtede til at modtage Børn fra Værgeraadene.

De private Foreninger for Børnesagen, navnlig Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse og Kristelig Forening til vildfarende Børns Redning, have nogle Optagelseshjem, der benyttes af Værgeraadsinstitutionen, naar Foreningernes Samtykke dertil erhverves, og blandt disse Hjem er der ogsaa ganske enkelte, til hvilke Børn fra Værgeraadene kunne opnaa Adgang uden Overværgeraadets Mellemkomst. Men Hjemmene høre ikke til de i Børnelovens § 35 omhandlede og kunne ikke tilnærmelsesvis afhjælpe den Trang, der for Værgeraadenes Vedkommende er til midlertidige Anbringelsessteder af denne Art, idet der — selv bortset fra Pladsforholdene og fra Nødvendigheden af forudgaaende Forhandlinger med Foreningernes Bestyrelser — er adskillige Kategorier af Børn, der ikke kunne finde Optagelse. Som en Nødhjælp, der ligger udenfor Lovens Forudsætninger, har man da i Praxis maattet tage sin Tilflugt til nogle rent private Optagelseshjem, der ere oprettede i og udenfor Hovedstaden, idet det da overlades de enkelte Værgeraad, om de i det foreliggende Tilfælde føle sig betryggede ved de Oplysninger, der ere dem tilgænge-

Handwritten notes:
De private Foreninger for Børnesagen, navnlig Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse og Kristelig Forening til vildfarende Børns Redning, have nogle Optagelseshjem, der benyttes af Værgeraadsinstitutionen, naar Foreningernes Samtykke dertil erhverves, og blandt disse Hjem er der ogsaa ganske enkelte, til hvilke Børn fra Værgeraadene kunne opnaa Adgang uden Overværgeraadets Mellemkomst.

— 7 —

lige om Hjemmene, og den Kontrol, der er søgt tilvejebragt med disse.*)

Det anførte vil allerede være tilstrækkeligt til at godtgøre, at Værgeraadene ikke ere i Stand til at fyldestgøre den Pligt, der ved Børnelovens § 11, 4de Stk. er paalagt dem til i mere paatrængende Tilfælde selv at sørge for en midlertidig Anbringelse af Børnene paa passende Maade og navnlig saaledes, at Raadene kunne indestaa for Anbringelsens Forsvarlighed. Efterat Opdragelsesanstalter og Børnehjem ere blevne lukkede for Værgeraadene, have disse maattet hjælpe sig, som de bedst have kunnet; ofte have de slet intet kunnet gøre, ligesom de i flere Tilfælde have maattet ty til den Udvej at foranledige unge Mennesker, som de ansaa det for altfor uforsvarligt at overlade til deres Skæbne, belagte med en langvarig Arrest for dog at skaffe dem Tag over Hovedet. Denne Tingenes Tilstand er selvfølgelig uholdbar, men ogsaa naar bortses fra Værgeraadenes Ret og Pligt efter § 11, 4de Stk., er Ordningen en saadan, at en ret indgribende Forandring er i højeste Grad ønskelig. Ved Sammensætningen af Værgeraadene, ved den til Raadenes egne Medlemmer henlagte Undersøgelse af Hjemmene og ved den personlige Afhøring i Raadenes Møder af de paagældende Forældre, Børn og Vidner har man haft for Øje at tilvejebringe det bedst mulige Grundlag for en retfærdig og alsidig Bedømmelse af Forholdene, og hvor nødvendigt og rigtigt det end maa erkendes at være, at de Forældre, der ved Værgeraadenes Beslutninger blive berøvede deres Børn, have Adgang til en Revision af Sagen og en fornyet Prøvelse af Afgørelsen gennem en overordnet Myndighed, er der fra Lovens eget Standpunkt set næppe nogen Tvivl om, at det er Værgeraadene, paa hvis Overvejelser og Afstemninger Hovedvægten maa lægges. Er der ved Sammensætningen af disse Raad og ved Ordningen af

*) En Liste over de i Oktober 1907 eksisterende Optagelseshjem findes i Børnesagens Tidende, 3. Aarg. S. 56 (Nr. 7).

deres Forretningsgang ikke sørget for, at alle Hensyn komme til deres Ret, maa det være Opgaven at styrke disse Raad yderligere, jfr. nedenfor, men Overværgeraadet — der bestaar af et mindre Antal Medlemmer end Værgeraadet, der endvidere som Centralinstitution nødvendigvis maa staa i et fjærnere Forhold til den foreliggende Sag end det Værgeraad, fra hvilket den er indkommet, der fremdeles efter Lovens Ordning ikke selv foretager Undersøgelseshandlinger, og for hvilket der ikke finder nogen mundtlig Forhandling med Parterne eller nogen Afhøring Sted — vil som en med særlig Sagkundskab udrustet Appel- eller Revisionsinstans formentlig aldrig kunne have nogen videregaaende Opgave end den, paa given Foranledning at undersøge, *om* Lovens Betingelser for vedkommende Barns Fjærnelse ere tilstede, *om* Værgeraadet ved Spørgsmaalets Afgørelse har bygget sit Skøn paa et tilstrækkelig objektivt Grundlag og ikke ladet det bero ved et mere eller mindre subjektivt Skøn, der ikke afgiver Borgen for en indgaaende og alsidig Vurdering af Forholdene, og endelig, *om* der i Sagen er dokumenteret eller dog antydnet saadanne Omstændigheder, at det f. Ex. af pædagogiske eller lægevidenskabelige Hensyn maa anses tilraadeligt at vælge en anden Anbringelsesmaade end den af Værgeraadet valgte, eller at sørge for en forudgaaende Observation af Barnet med Hensyn til dets Tilstand i legemlig eller aandelig Henseende. Den skønsmæssige Bestanddel af Værgeraadets og Overværgeraadets Afgørelser kan med andre Ord ikke sammenstilles, men maa for Værgeraadets Vedkommende være mere omfattende end for Overværgeraadets, hvorved det ogsaa maa erindres, at Værgeraadet ikke blot har det fyldigere Kendskab til den paagældende Egns og Befolknings særlige Forhold, men tillige har baade Adgang og Beføjelse til ved Afstemningen at tage Momenter i Betragtning, der ikke lade sig udtømmende dokumentere i Akterne og Protokollen, om end disse skulle udvise, hvilket objektivt Materiale der i Hovedsagen har været tilstede som Grundlag for Afgørelsen.

Den eneste naturlige Ordning er saaledes den, at det lokale Værgeraad i alle Sager — altsaa ogsaa i Sager om Børns Fjærnelse fra Hjemmet — har den egentlig beslutende Myndighed, saaledes som det var bestemt i Kommissionsforslaget, i Regeringens Lovforslag og i den Lovforslaget ved Folkethingets Afstemning d. 1. Marts 1905 givne Affattelse, medens der, naar Forældre eller andre Opdragere føle sig forurettede ved Værgeraadets Beslutning og forlange denne underkastet en fornyet Prøvelse, bør være forbeholdt Overværgeraadet den betydningsfulde Opgave at gennemgaa Sagens Akter for at undersøge, om Værgeraadets Beslutning i formel eller reel Henseende frembyder noget saarbart Punkt, der i Overensstemmelse med de foran angivne Synspunkter kan foranledige Beslutningens Omstyrtelse eller Forandring eller dog en Begæring om fyldigere og bedre dokumenterede Oplysninger. I alle Tilfælde bør der da drages Omsorg for, at de Personer, der begære Beslutningen forelagt Overværgeraadet til Prøvelse, erholde en sikker og let Adgang til for dette Raad at motivere deres Indsigelser mod den indankede Beslutning og forelægge de yderligere Oplysninger, som de ønske tagne i Betragtning.*) Der vil sikkert ogsaa være Grund til at give de private Parter, der i og for sig ikke have noget at erindre mod Beslutningen om Barnets Fjærnelse, men som ere misfornøjede med Værgeraadets Afgørelse af, paa hvil-

*) Noget saadant vilde lettest opnaas ved, at der samtidig med Forkyndelsen af Værgeraadetsbeslutningen overleveredes den paagældende en kortfattet Anvisning til, hvorledes han skulde bære sig ad, naar han vilde paaanke Beslutningen og forelægge Overværgeraadet nye Oplysninger. Selvfølgelig vilde der ogsaa kunne være Spørgsmaal om at gøre det til Pligt for Værgeraadets Formand eller dets andre Medlemmer at bistaa den ankende Part med Sagens Forelæggelse for Overværgeraadet, medens der aldrig bør være Tale om at tillægge Parten en Ret til at blive gjort bekendt med, hvilke af Værgeraadets Medlemmer der maatte have stemt mod Beslutningen om Barnets Fjærnelse.

ken Maade Barnet skal anbringes, — navnlig, at det skal anbringes i en Opdragelsesanstalt, — Adgang til ogsaa at indbringe dette Spørgsmaal for Overværgeraadet. *) En Forandring af denne Del af Værgeraadets Beslutning bør dog sikkert som almindelig Regel forudsætte en forudgaaende Forhandling mellem Overværgeraad og Værgeraad**), idet Værgeraadet — bortset fra Tilfælde, i hvilke et særligt Moment er ligefrem overset, — efter Sagens Natur maa formodes ubetinget at have det bedst begrundede Skøn herover.

Paa den antydede Maade vilde man i ikke paaankede Sager undgaa den følelige Ulempe, der er forbundet med en maanedlang Forhaling af den besluttede Foranstaltnings Iværksættelse, ligesom Værgeraadene vilde faa en ganske anden Betydning end hidtil, og navnlig Ansvar et vilde komme til at hvile der, hvor det oprindeligt havde været Meningen at lægge det. Men med det forøgede Ansvar og med Bevidstheden om, at Beslutningen i Værgeraadsmødet er en — om end paaankelig — Afgørelse og ikke blot en Indstilling til en højere besluttende Myndighed, vilde Arbejdet indenfor Raadene i Følge almindelig menneskelig Erfaring ogsaa blive bedre og — hvad der er et Hovedpunkt — baseret paa en langt mere intensiv Interesse end efter den nuværende Ordning, hvor Værgeraadenes Selvstændighed er begrænset til et rent Minimum. Men vilde Værgeraadenes Stilling og dermed deres Arbejde forbedres paa denne Vis, vilde der formentlig være vundet ligesaa meget for Overværgeraadet. Dette, der som Forholdene nu ere, ikke vil kunne henskyde sig under Værgeraadenes Indstillinger, selv hvor disse bifaldes, og som — paa Grundlag af Protokoludskrifter og indsendte Bilag — træffer Bestem-

*) Jfr. angaaende dette Spørgsmaals Afgørelse efter Børneloven *mit* Skrift: Det offentlige Børnetilsyn S. 102—3.

**) Sml. Kommissionsforslagets og Regeringsforslagets § 10, 2det Stk.

melse i alle fra Landets ca. 1100 Værgeraad indkomne Sager om Børns Fjernelse og deres Anbringelsesmaade, staar med et Ansvar, der synes i Længden at maatte lamme dets Virksomhed, og overfor hvilket det kun er naturligt, at det har kunnet skorte de enkelte Værgeraad paa Forstaaelse.

Et andet Hovedpunkt, som der er Grund til at dvæle ved, er Gennemførelsen af Værgeraadsinstitutionens Beslutninger om Børnenes Anbringelse udenfor Hjemmet i Overensstemmelse med Lovens Forskrifter og den foreliggende Afgørelse. I Børnelovens § 11 hedder det, at Overværgeraadet træffer Bestemmelse, om en besluttet Anbringelse skal ske gennem Værgeraadet eller gennem Bestyrelsen for en af de med offentlig Anerkendelse privat virkende Foreninger for Børnesagen.*) Denne Bestemmelses sidste Led, der indeholder Hjemmel til at overlade Anbringelsen af Børnene til de anerkendte private Foreninger, er

*) Ved Bekendtgør. (Nr. 59) af 24. Marts 1906 og Bekendtgør. (Nr. 152) af 18. Maj 1906 er i Medfør af Børnelovens § 11 *Foreningen af Indre Missions Venner i Vendsyssel til Opdragelse og Pleje af ulykkeligt stillede Børn* anerkendt som »beføjet til Børns Anbringelse i Plejehjem i Overensstemmelse med Lovens Regler« og *Foreningen til forvildede unge Pigers Frelse* anerkendt som »beføjet til at yde Medvirkning ved Børns Anbringelse i Overensstemmelse med Lovens Regler«, medens *De danske Plejehjemsforeninger*, derunder *Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse*, samt *Kristelig Forening til vildfarende Børns Redning* ere anerkendte »til Medvirkning ved Anbringelse af Børn«. Med Hensyn til disse Nuancer i Udtryksmaaden maa bemærkes, at enhver — anerkendt eller ikke anerkendt — Forening selvfølgelig maa kunne bistaa Værgeraadsinstitutionen med at skaffe passende Anbringelsessteder for Børnene, medens Værgeraadsinstitutionen kun kan overlade Børnenes Anbringelse til de anerkendte Foreninger og til disse kun paa det Vilkaar, at Anbringelsen finder Sted i Overensstemmelse med Børnelovens Regler, jfr. herom nærmere *min* Afhandling: Værgeraadsinstitutionen og de private Foreninger for Børnesagen i Tidsskrift for Fængselsvæsen 1905 S. 237—54, navnlig S. 241—46.

med god Grund indsat i Loven, idet det var ganske naturligt, at man vilde søge at drage den størst mulige Nytte af de Organisationer og Institutioner, som forefandtes ved Lovens Fremkomst, og de paagældende Foreninger have da ogsaa Krav paa den største Taknemlighed fra Værgeraadsinstitutionens Side, idet Loven uden deres Hjælp i lang Tid ikke vilde have kunnet bringes til Anvendelse i det Omfang, som det faktisk er lykkedes at føre den ud i Livet. Ikke des mindre bør Henvisningen i § 11 til de private Foreninger for Børnesagen vistnok nærmest betragtes som en Overgangsbestemmelse. De Myndigheder, til hvilke Lovens Gennemførelse er henlagt, have selvfølgelig ikke uden videre kunnet disponere over Foreningerne og deres Hjem og Anstalter, og have saaledes i ret vidt Omfang maattet lempe sig under det med Foreningerne indledede Samarbejde, hvilket iøvrigt i det store og hele har været præget af megen Imødekommenhed fra Foreningernes Side. De til disse overladte Børn have vel skullet anbringes i Overensstemmelse med Børnelovens Bestemmelser for Anbringelsen, hvorfor Værgeraadsinstitutionen ej heller har kunnet tabe dem af Syne, men da Børnene dog i første Række ere komne til at henhøre under Foreningerne og disses Myndighed, er Overværgeraadet — for slet ikke at tale om Værgeraadet — kommet til at staa i et fjærnere Forhold til dem end vistnok ønskeligt. Det er derfor antageligt, at Værgeraadsinstitutionen, naar Evnen dertil er tilstede, vil stræbe henimod som Regel selv at tage sig direkte af Børnene, noget, der selvfølgelig paa ingen Maade vil overflødiggøre de private Foreninger, der altid ville have Opgaver nok for deres fortjenstfulde Virksomhed.*)

*) Jfr. *min* i forrige Note citerede Afhandling S. 247—54. For at undgaa Misforstaaelse af det i Texten anførte, finder jeg Anledning til her at erindre om mine tidligere flere Gange fremsatte Udtalelser om de med det private Initiativ forbundne særlige Fordele og til at fremhæve Nyttens og Nødvendigheden af en Samvirken mellem Værgeraadsinstitutionen og den pri-

Saaframt Overværgeraadets Bestemmelse ikke gaar ud paa at overlade det til en af de private Foreninger at sørge for den vedtagne Anbringelse af vedkommende Barn, vil Bestemmelsen efter Børnelovens § 11, 2det Stk. komme til at gaa ud paa, at Anbringelsen »skal ske gennem Værgeraadet«, o: det Værgeraad, fra hvilket Sagen er indsendt. Dette vil vistnok vanskeligt kunne forstaas anderledes, end at Værgeraadet i saa Fald selv skal drage Omsorg for Gennemførelsen af Beslutningen om Barnets Anbringelse, selvfølgelig under Iagttagelse af Lovens Regler desangaaende og om fornødent under Paakaldelse af Raad og Vejledning hos Overværgeraadet eller andre Myndigheder. Ganske vist er det ubestrideligt, at Overværgeraadet, eller rettere dettes Formand, Overinspektøren for Opdragelsesanstalterne, har Adgang til i langt højere Grad end Værgeraadene at erhverve sig et indgaaende Kendskab til, hvilke Anbringelsessteder af forskellig Art der staa til Raadighed, og allerede af denne Grund vil der ikke ret vel kunne være Tale om at give Afkald paa en vis Medvirkning fra Overinspektørens

vate Virksomhed for Børnesagen. Formerne for denne Samvirken burde formentlig ændres noget paa visse Punkter, idet det navnlig med Hensyn til de til Opdragelse udenfor Hjemmet antagne Børn vistnok vilde være ønskeligt, at det enten blev Værgeraadsinstitutionen eller den private Forening, som havde antaget sig vedkommende Barn, der kom til alene at træffe Afgørelse om Barnets Anbringelse og til alene at bære Ansvar for dets forsvarlige Opdragelse. Den af Børneloven forsøgte Kombination er hverken rationel eller fuldt ud gennemførlig, men om der end skønnes at være Grund til i saa Henseende at hidføre visse Forandringer, er der al mulig Føje til at arbejde videre paa en inderlig Forbindelse og stadig Samvirken mellem de to Faktorer. Det nærmere herom hører ikke hjemme i denne Sammenhæng, medens det vel fortjener at anføres, at Statens Appel til de private Selskaber og Tillidsforholdet mellem disse og Lovgivningsmagten ogsaa i Udlandet har vakt Opmærksomhed, jfr. saaledes fra den seneste Tid *G. Bonet-Maury*: La protection morale et légale de l'enfant i *Revue des deux mondes* for 1. Maj 1908 S. 200 flg. (S. 223 og 227).

Side til Regulering af Forholdene,*) men desuagtet er der formentlig gode Grunde, der tale for i saa vidt Omfang som muligt at lade Værgeraadene have den bestemmende Indflydelse paa Valget af Anbringelsesstedet, idet Værgeraadet derved kommer til at bære et Medansvar, ogsaa for den besluttede Foranstaltningens forsvarlige Gennemførelse, og kun derigennem vil blive i Stand til at bevare Interessen for og i Fremtiden at følge de Børn, som det antager sig. I Praxis stiller Forholdet sig imidlertid ganske anderledes, end det efter Affattelsen af Lovens § 11 skulde formodes, idet man har henholdt sig til den i Kommissionsforslaget og Regeringsforslagets § 10 indeholdte — under Forhandlingerne i Folkethinget forandrede**) — Regel, at det er Overværgeraadet, der »bestemmer Anbringelsesstedet og ordner det fornødne med Hensyn til Anbringelsen, der da iværksættes af Værgeraadet«. Overværgeraadet, der har den afgørende Myndighed med Hensyn til, om Barnet skal anbringes udenfor Hjemmet og hvorledes det skal anbringes, bestemmer altsaa tillige, i hvilken Anstalt, Børnehjem, Optagelseshjem eller Plejehjem Barnet skal anbringes, og træffer de derom fornødne Aftaler med vedkommende, saa at Værgeraadet kun har at efterkomme Overværgeraadets Paalæg om Barnets Udstyrelse, Oversendelse o. desl.***) En Ordning som denne medfører den store Mislighed, at Værgeraadet, der har antaget sig Barnet, forledes til ganske at tabe det af Syne paa det Punkt, hvor Raadets Indgriben først skal begynde at sætte Frugt. Vel er det gennem de fra Overværgeraadet udgaaende Meddelelser til Værgeraadet

*) Sml. herved Kom.-Betænkn. af 1895 S. 46—47.

**) Jfr. Rigsd.-Tid. 1904—5, Tillæg B. Sp. 643 (Ændringsforslag Nr. 15).

***) Jfr. ogsaa for Opdragelsesanstaltternes Vedkommende Anordn. 1. December 1906 § 3, for Børnehjemmenes Vedkommende Hovedreglerne af 20. Juni 1907 § 3 og for Plejehjemmenes Vedkommende de angaaende disse udfærdigede Regler under »Plejehjemmet« Punkt 5, 2det Stk.

muligt for dette, i hvert Fald forsaavidt angaar det første Anbringelsessted, at føre Protokol over, hvor Børnene komme hen, og hvem der beskikkes til Tilsynsværger for de i Plejehjem anbragte Børn,*) men det ligger i Sagens Natur, at Værgeraadet desuagtet kommer til at staa i et ejendommeligt fjærint Forhold, ikke blot til de af de private Foreninger ved Overværgeraadets Mellekomst anbragte Børn, men ogsaa til de Børn, der anbringes af Overværgeraadet selv uden Værgeraadets Medvirken, i hvilken Henseende det endnu bør erindres, at det Værgeraad, der har haft Sagen til Behandling, ikke har nogen legal Tilsynspligt overfor det anbragte Barn, medmindre dette netop anbringes indenfor det samme Værgeraads territoriale Grænser. Saavidt vides, er det dog udenfor Kjøbenhavn almindeligt, at vedkommende Værgeraad bringer et Plejehjem i Forslag, naar der er Spørgsmaal om Anbringelse i et saadant, men for de kjøbenhavnske Værgeraads Vedkommende har dette end ikke fundet Sted i nævneværdigt Omfang, og hvad angaar Valget af Opdragelsesanstalter og Børnehjem, har enhver Medbestemmelsesret for Værgeraadene praktisk talt været udelukket, saa at Bestemmelsesretten og Ansvarret ogsaa paa dette Omraade helt og holdent har været hos Overværgeraadet, specielt Overinspektøren.

Medens det ligger ganske udenfor Hensigten med de her fremsatte Bemærkninger at udøve nogen Kritik af de i Enkelttilfælde truffne Afgørelser eller af de Mænd, der have haft Ledelsen i deres Haand, har det været Formaalet at paapege, i hvilken overordentlig Grad den hele Virksomhed i Praxis er bleven centraliseret hos Overledelsen, der har

*) Saadanne Protokoller eller Fortegnelser foreligge ikke overalt, og for Kjøbenhavns Vedkommende vilde det formentlig være en naturlig Opgave for det af Justitsministeriet oprettede Fælleskontor for Værgeraadene at føre en for alle Stadens Kredse fælles Rulle over de Børn, med Hensyn til hvilke der af de kjøbenhavnske Raad er fattet Beslutning i Henhold til Børnelovens §§ 10 og 11.

samlet saa godt som al Myndigheden hos sig og derved i Virkeligheden overtaget Ansvaret for enhver Enkeltafgørelse af Betydning. Tyngdepunktet er paa en Maade, der aldrig har været forudsat ved Lovens Tilblivelse, blevet forrykket over imod Centralmyndigheden, hvilket er kommet til at gaa ud over baade denne og de lokale Værgeraad, og det ses ikke rettere, end at en videre Udvikling ad denne Vej vil medføre en Fare for, at det Arbejde, der er henlagt til Værgeraadene, vil forringes og Interessen hos disses Medlemmer svækkes, medens samtidig Omfanget af Centralmyndighedens Arbejde kan føre til, at dennes Overblik tildels tabes.*) En Decentralisation, der gør Værgeraadene til de selvstændige Myndigheder, som det har været Meningen, at de skulde være, findes saaledes at være i høj Grad paa-krævet, omend Decentralisationen aldrig bør føres saa vidt, at den Garanti og Kontrol, der repræsenteres af Overværgeraad og Overinspektør, afskaffes.

Gaa vi herefter over til at undersøge, hvorvidt denne Tanke lader sig gennemføre, og hvorledes man overhovedet i Praxis bedst kan raade Bod paa de Mangler, som Institutionen har frembudt, da møder der atter en Række nye Spørgsmaal, som under Drøftelsen af en Reform ikke lader sig afvise, idet man ingenlunde kan nøjes med blot at hidføre en Ændring af Kompetenceforholdene, men maa tage Konsekvensen heraf med Hensyn til de forskellige Myndigheders Organisation.

Som en naturlig Overgang til denne Del af Æmnet skal allerførst mindes om et under den offentlige Diskussion stærkt fremhævet Punkt, nemlig Spørgsmaalet: Jurister eller Pædagoger. Dette Spørgsmaal burde slet ikke kunne opstilles saaledes, idet ingen af Parterne vil kunne undværes

*) Det maa her erindres, at Antallet af de til Opdragelse antagne Børn endnu i en længere Aarrække vil være i stadig Stigen, da Afgangen først paa et senere Tidspunkt nogenlunde vil kunne komme til at svare til Tilgangen.

eller undvære hinanden. Pædagogerne — jfr. om Lægerne nedenfor — bør utvivlsomt have en mere fremskudt Plads end hidtil paa deres Felt, og det er ikke ganske hen i Vejret, naar det er blevet sagt, at der hist og her er gaaet lidt »Juristeri« i Sagen paa Bekostning af Pædagogik (og Lægevidenskab). Hertil skal jeg senere komme tilbage, men jeg maa afgjort hævde, at Juristerne nødigt bør skydes ud af det praktiske Arbejde, og det af tre Grunde.

For det første er der indenfor Værgeraad og Overværgeraad saavel som indenfor Ledelsen af Opdragelsesanstalter o. lign. Institutioner et rent forretningsmæssigt Arbejde, der skal udføres, og som man kun kan glæde sig over, at Juristerne have taget paa sig, da de hertilands nu engang ere de, der efter deres Uddannelse have lettest ved at varetage de mange brydsomme Ting, der høre til Expedition, Regnskabskontrol, Administration o. s. v. Dette er den mindre vigtige Side af Sagen, og langt betydningsfuldere er det, at Værgeraadene og Overværgeraadets Afgørelser idelig betegne et Indgreb i Individernes familieretlige Stilling, og at de paagældende med Hensyn hertil have et uafviseligt Krav paa den Garanti mod Overskridelser af Værgeraadinstitutionens Magtomraade, som ligger i, at en Dommer eller anden Jurist med tilsvarende Erfaring er medvirkende ved Beslutningens Tagelse. Børneloven og dens Anvendelse giver stadig Anledning til at rejse ret tvivlsomme juridiske Spørgsmaal, bl. a. om Lovmæssigheden af en paatænkt Opdragelsesforanstaltning og af Maaden, paa hvilken den kan sættes i Værk. Her er det selvfølgelig Juristerne, der have Hovedansvaret, og det vilde for de hidtilværende Indehavere af Forældrerettighederne være en Uret at berøve dem det særlige Værn, som Juristen kan yde dem. Endelig maa det erindres, at det ved Børneloven (og ved §§ 15 og 16 i Straffelovstillæget af 1. April 1905) indførte System netop for en Del gaar ud paa at sætte Opdragelse i Stedet for Straf, at Statsmagten har lagt en Del af Straffedomstolernes tidligere Omraade ind under Værgeraadene og Over-

værgeraadets, og at Staten nødvendigvis maa sikre sig, at der indenfor Værgeraadsinstitutionen findes Repræsentanter for det Synspunkt, at der — om end paa anden Måde end tidligere — foretages de for Samfundsfreden nødvendige Skridt overfor Forbryderspirer, der allerede have forbrudt sig mod Loven. Agte Værgeraadene ikke paa denne Side af Sagen, kan Følgen blive den, at Statsmagten som Samfundsfredens Vogter føler sig brøsthølden ved Værgeraadenes Virksomhed paa det fra Domstolene tagne Omraade og vender tilbage til en Ordning, hvorefter Domstolene eller andre Myndigheder*) have at tage sig af de unge Lovovertrædere, som man dog helst vil have overladt til Værgeraadenes Forsorg.**)

Medens det saaledes kan være ganske nyttigt at have en forretningskyndig Jurist med i Tilsynsraad eller Administrationskomiteer for Opdragelsesanstalter o. lign., er det ganske nødvendigt at bibeholde Juristen i Værgeraadene og Overværgeraadet, og skulle de første have den i Forhold til Overværgeraadet mere selvstændige Stilling, som efter det foran anførte utvivlsomt bør tilkomme dem, da vil det heller ikke kunne undgaas ogsaa at tildele Værgeraadene udenfor København og de større Provinsbyer et fast juridisk Medlem. Kommissionsforslaget og Regeringens Lovforslag have da ogsaa gjort Jurisdiktionens Underdommer eller Politimester til fast Formand i Værgeraadene udenfor København, medens den til vor Børnelov svarende norske Lov af 6. Juni 1896 lader Underdommeren være Medlem af Raadet, men saaledes, at dettes Formand vælges af Raadet selv.

*) Sml. herved Straffelovstillæggets §§ 15 og 16.

**) De højst forskellige Kategorier af Børn, som Børneloven omfatter, kunde ganske vist have motiveret en Sondring med en i Principet forskellig Lovgivning om deres Behandling, jfr. mit Skrift: Samfundet og Børnene (1904) S. 190, men naar man har oprettet Raad, der skulle tage sig af alle de forskellige Grupper af Børn, bør man ved Raadenes Sammensætning selvfølgelig ikke tabe nogen af Grupperne af Sigte.

Det vil dog næppe være nødvendigt eller ønskeligt at afskære Administrationen (Amtmanden) fra at vælge en anden Jurist med Dommerkvalifikation til at træde i Politimesterens eller Underdommerens Sted i alle eller nogle af Jurisdiktionens Værgeraad,*) ligesom det ikke ses at være af afgørende Betydning, om Raadet har en fast eller en valgt Formand. Man har saaledes Valget mellem flere Udveje og behøver ikke at frygte for at give Raadene et for embedsmæssigt Præg, og har man ikke ment at kunne undgaa det faste juridiske Medlem, uden ved at stille Værgeraadene under Overværgeraadets Formynderskab i det Omfang, som det hidtil har været Tilfældet, vil det næppe kunne være Tvivl underkastet, at man vil have Fordel af at tildele Værgeraadene selv det juridiske Element, som dog ikke kan undværes.

Den uvurderlige Bistand, som Værgeraadene efter Erfaringens Vidnesbyrd have haft af deres kvindelige Medlemmer, bør dernæst være tilstrækkelig Anledning til, at man tilsikrer alle Værgeraad mindst ét kvindeligt Medlem, noget, som ved en Revision af Loven sikkert heller ikke vil støde paa Vanskeligheder. Men i endnu en Henseende ere Værgeraadene udenfor København og de større Byer af Loven blevet stedmoderligt behandlede, idet der nemlig ikke er sørget for, at der i disse findes en Læge. Dennes Betydning og Funktion indenfor Værgeraadsinstitutionen er først efterhaanden kommen til klar Bevidsthed hos alle vedkommende, og det er en Misforstaaelse at tro, at en Læges direkte Medvirkning kan erstattes ved, at der tilvejebringes en Lægeerklæring i de Tilfælde, i hvilke Anbringelse udenfor Hjemmet besluttet. Et lægekyndigt Medlem af Raadet vil ikke alene med Fordel kunne overtage Undersøgelsen af de Hjem, i hvilke Sygelighed hos Forældre eller Børn antages at spille en Rolle, men Lægen vil i Raadet idelig have Anledning til at henlede Opmærksomheden paa Forhold, som

*) Jfr. ogsaa den norske Børnelovs §§ 6 og 7.

Raadets andre Medlemmer ikke, eller dog ikke i samme Grad, have Blik for. Bl. a. sigtes herved til den Kendsgæring, at en meget betydelig Del — maaske henved Halvdelen — af de i vore Opdragelsesanstalter og, om end i mindre Omfang, i vore Børnehjem anbragte Børn lide af psykiske Defekter i større eller mindre Grad. Baade for de paagældende Børn selv og for de andre Børn, der opdrages sammen med dem, kan der heraf opstaa de mest skæbnesvangre Ulykker. Ere Børnene psykisk abnorme i dette Ords snævrere Betydning, bør de snarest anbringes i de egentlige Abnormanstalter, men mangt et Barn med degenerative Anlæg eller psykiske Defekter er saaledes, at det hverken hører hjemme paa en Abnormanstalt eller i en for psykisk normale Børn beregnet Opdragelsesanstalt, og af den yderste Vigtighed er det, at den omhyggeligste Klassificering af Børnene i denne Henseende finder Sted strax ved Antagelsen. Hvilken Rolle dette Forhold spiller, lader sig ikke for Danmarks Vedkommende statistisk godtgøre, medens der andetsteds fra foreligger Oplysninger, der gøre et næsten overvældende Indtryk.*) Sagen er herhjemme efter Samraad med Overværgeraadets Formand rejst paa Kriminalistforeningens Møde i Oktober 1907, hvor det besluttedes at nedsætte et Udvalg til Undersøgelse af, hvilke Foranstaltninger der bør træffes for at sikre, at psykisk defekte Børn og unge Mennesker, der anbringes til Tvangsopdragelse, kunne undergives en efter deres psykiske Tilstand afpasset Behandling,**) og en nærmere Fremtid vil

*) Jfr. bl. a. *R. Vogt*: Lov om forsømte Børn og Psykiatriens Stilling dertil i Tidsskr. for Den norske Lægeforening 1908 Nr. 7, en lille Afhandling, der fortjener den største Opmærksomhed.

**) Jfr. Forhandlingerne paa Dansk Kriminalistforenings sjette Aarsmøde den 16.—18. Oktober 1907 S. 2—4 og 96—103, sml. *C. Torp* i 5te Aarsberetning fra Fængselshjælpen (1908) S. 11 (Tidsskrift for Forsørgelsesvæsen og Filantropi, 3die Aarg. S. 109).

saaledes antagelig bringe vægtige Bidrag til Belysning af denne vigtige Sag. Nu er det jo selvindlysende, at der ikke i den omspurgte Henseende er gjort nok, fordi der i hvert Værgeraad kommer til at sidde en — ikke specielt psykiatrisk uddannet — Læge, og der vil saaledes udfordres andre og mere vidtgaaende Foranstaltninger, hvorom nedenfor, men til de Foranstaltninger, der maa træffes, hører utvivlsomt ogsaa den, at en Mand, der paa dette Omraade dog har nogen Kundskab og Erfaring, paa det tidligst mulige Stadium faar Lejlighed til at rejse Spørgsmaalet om vedkommende Barns psykiske Tilstand og foreslaa Midler til at søge den konstateret. Hertil er Lægens Nærværelse i Værgeraadet nødvendig, medens det ikke behøver at fremhæves, at hans Raad og Vejledning paa talrige andre Omraader — saasom naar det drejer sig om formodet Smittefare, Betydningen af visse legemlige Svagheder o. s. v. — idelig vil blive paakaldt med Udbytte. Den norske Børnelov af 1896 tildeler da ogsaa ethvert Værgeraad en Læge, og for at imødegaa den Eventualitet, at der ikke altid maatte være en i Kredsen bosat eller praktiserende Læge, som er villig til at modtage Valg til Værgeraadet, har man valgt den ganske naturlige Udvej at nægte Distriktslægen Ret til at undslaa sig.

Den for Behandlingen af Værgeraadssager fornødne Specialkundskab eller Erfaring er vistnok paa bedst mulig Maade repræsenteret i Værgeraadene i København og de Købstæder, der have mindst 10,000 Indvaanere, jfr. Børnelovens § 4, og med Hensyn til disse Værgeraadssammensætning er der næppe noget at rette eller ændre, det skulde da være, at der blandt de af Kommunalbestyrelsen (Borgerrepræsentationen) valgte Medlemmer mulig burde være to Kvinder (eller »mindst én« Kvinde). Sammensætningen af de andre Værgeraad, der med Hensyn til deres Kompetenceforhold jo ikke godt kunne stilles i et andet Forhold til Overværgeraadet end de i Lovens § 4 nævnte Værgeraad, burde derimod i Henhold til det foran udviklede

forandres saaledes, at de kom til at repræsentere den samme faglige Kundskab og Erfaring som de større Byers Værgeraad, hvilket altsaa maatte ske ved at tildele dem en dommerkvalificeret Jurist og en Læge som faste Medlemmer, foruden at der naturligtvis burde tilsikres dem mindst ét kvindeligt Medlem.

Hvad Overværgeraadet angaar, har der med Hensyn til dets Sammensætning været rejst stærke Anker fra forskellig Side, idet man navnlig har ment, at det burde være sammensat med en ligesaa alsidig Vurdering af Forholdene for Øje, som navnlig Værgeraadene i de større Byer er det. Dette beror dog vistnok paa en Miskendelse af Overværgeraadets Funktion som Revisions- eller Appelinstant. Tænker man sig nemlig Raadet udvidet paa denne Maade, vilde man dog aldrig naa dertil, at den samme skønsmæssige Afgørelse vilde kunne træffes med ligesaa stor — endsige større — Sikkerhed af Overværgeraadet som af et vel sammensat Værgeraad. Det frie Blik og den Umiddelbarhed i Opfattelsen, der i særlig Grad forudsættes at være tilstede hos de af Værgeraadenes Medlemmer, der ikke ere valgte som Repræsentanter for en særlig Fagkundskab, vilde sikkert ikke i Længden kunne bevares hos den tilsvarende Bestanddel af et saadant Overværgeraad, der som Centralmyndighed ikke kunde undgaa til en vis Grad at lægge en »Normalmaalestok« til Grund, og navnlig vilde man aldrig kunne gennemføre en Ordning, hvorefter Grundlaget for Overværgeraadets Afgørelse eller Skøn kunde komme til at maale sig med det Grundlag, som Værgeraadet har til Raadighed, idet Overværgeraadet altid maa nøjes med Protokoludskrifter og Aktstykker. Overværgeraadet i dets Egenskab af Revisionsinstans maa altid søge sin Styrke i sin overlegne Sagkundskab og sit bedre Overblik; det maa være sammensat og indarbejdet med dette for Øje, og det er derfor ingen Anke mod Loven, at den ikke har lagt an paa ved Medlemmernes større Antal at gøre det til et »Værgeraad i højere Potens«. Hvor mange Medlemmer man

vil tildele Overværgeraadet, er saaledes mindre væsentligt, medens Raadet som sagkyndig Over- eller Revisions-Instans til Gengæld bør repræsentere alle Sagkundskabens forskellige Sider, og med Hensyn hertil er det da ogsaa, at et ret enstemmigt Krav er blevet stillet. Skal Overværgeraadets heromhandlede Funktion i Overensstemmelse med det tidligere udviklede være at paase, at der i de indankede Sager ikke foreligger nogen Overskridelse af Lovens Aand og Bogstav, at den indankede Værgeraadskendelse hviler paa et tilstrækkelig objektivt begrundet Skøn, og at der med Hensyn til den vedtagne Anbringelsesmaade er taget ethvert begrundet pædagogisk Hensyn og ikke er overset noget Moment, der ud fra et almindeligt lægevidenskabeligt eller specielt psykiatrisk Synspunkt bør tages i Betragtning, da vil der i Overværgeraadet, foruden en eller flere Jurister, behøves en paa dette Omraade kyndig og erfaren Pædagog og en med Børnepraxis og Psykiatri fortrolig Læge. Gennemgaas Sagen af en saadan Kreds af Mænd ud fra hver enkeltts særlige Synspunkt, og indfordres der fra Værgeraadet eller andre Myndigheder de yderligere Oplysninger, som hver enkelt af dem maatte finde ønskelige, da har man ogsaa skaffet de ankende Parter den Garanti mod Fejlgreb fra Værgeraadets Side, som de have Krav paa, uden at man derved kan siges at have reduceret Værgeraadet til en blot Hjælper for den centrale Myndighed.

Hidtil er væsentlig kun talt om Overværgeraadet som Appel- eller Revisionsinstans, men Raadets Betydning er ikke udtømt hermed, idet det sikkert ogsaa i enhver anden Henseende bør vedblive at være Værgeraadsinstitutionens øverste Led. Medens der nedenfor skal blive talt om Overinspektøren og dennes Stilling til Overværgeraadet, skal det her nævnes, at dette Raad bl. a. maa have til Opgave at besvare enhver Forespørgsel og afgøre enhver Meningsforskel angaaende Lovens Forstaaelse og Gennemførelse i det praktiske Liv, at gøre Indstilling angaaende Opdragelsesanstalters og Børnehjems Anerkendelse samt angaaende

Besættelsen af vigtigere Embeder under Værgeraadsinstitutionen, *at* tage Initiativet til eller overtage Ledelsen af enhver ny til Sagens Fremme i Almindelighed sigtende Foranstaltning og saaledes bl. a. repræsentere Værgeraadsinstitutionen overfor Regering og Lovgivningsmagt, *at* være Centralinstitution for Regnskabsvæsenet og Bureau for Oplysninger af Interesse for Værgeraadene, saasom med Hensyn til Indsamlingen og Offentliggørelsen af alle for Værgeraadene fornødne Oplysninger om Anstalter og Hjem m. v., samt *at* udøve en kontrollerende Virksomhed overfor det samlede Arbejde ved bl. a. at træffe Foranstaltning i Anledning af enhver Klage over Misgreb eller Forsømmelser.

Denne Overværgeraadets Virksomhed som Revisions- og Klageinstans og som Indehaver af den overordnede administrative Ledelse vil blive betydningsfuld nok, men særlig Opmærksomhed fortjener det hidtil forbigaaede Spørgsmaal om Overværgeraadets Forhold til Overinspektøren og selve dennes Stilling indenfor Institutionen. Som bemærket foran med Hensyn til det juridiske Elements Nødvendighed, bør det ikke overses, at Loven delvis har sat andre og nye Foranstaltninger i Stedet for Straf, men ligesaa lidt bør det overses, at det er Opdragelsesforanstaltninger, hvorom det i alle Tilfælde drejer sig. Dette synes med logisk Nødvendighed at maatte føre til, at Overledelsen af og Overtilsynet med Foranstaltingernes Gennemførelse maa være henlagt til en med overlegen Indsigt og Erfaring udrustet Pædagog, og at det maa være en saadan, der bliver den øverste Tilsynsførende med Opdragelsesanstalter, Børnehjem, Optagelseshjem og Plejehjem. Hvorledes man i det enkelte vil organisere dette Tilsyn, skal ikke her drøftes,*) men saa meget tør i hvert Fald siges, at det fra saa

*) Det er med Føje fremhævet, at Tilsynet har den dobbelte Opgave at afgive et Værn, dels for en forsvarlig Opdragelse af Børnene, dels for, at de, hvem Opdragergerningen er betroet,

godt som alle Hold med voxende Styrke er forlangt, at Tilsynet bør være langt mere effektivt og indgaaende end hidtil, og at det bør være en Pædagog, der her maa tage Hovedansvaret paa sig. Det er en Kendsgærning, at det i første Række har været Kriminalisterne og Lærerstanden, der har baaret Sagen frem, og at ikke mindst den sidste har omfattet Værgeraadsinstitutionen med den mest levende Interesse, men naar dette erindres, bør man ikke undervurdere den ligesaa ubestridelige Kendsgærning, at netop Lærerstanden har taget bestemt Afstand fra den nuværende Ordning. Hvad Ledelsen af Opdragelsesanstalter, Børnehjem o. lign. angaar, kan visse reglementariske Forskrifter naturligvis ikke undværes, men Hovedsagen maa være den, at der lægges den største Vægt paa Valget af Forstanderen, at der til Gengæld overlades denne en saa stor Frihed og Selvstændighed, at hans Personlighed og særlige Evner som Opdrager kommer Virksomheden til Gode i størst muligt Omfang, og at Arbejdet i Konsekvens heraf lettes for ham derigennem, at han under hyppige Samtaler med Indehaveren af Overtilsynet, altsaa Overinspektøren, faar Adgang til nye Impulser eller til Berigtigelse af egne Anskuelser. En saadan stadig tilbagevendende Drøftelse af Opdragerspørgsmaal med en overlegen Pædagog, der tilmed har det sidste Ord og vil foranledige en uforstaaende og ukvalificeret Forstander fjærnet, vil formentlig i Værdi langt overgaa de bedst mulig udarbejdede Reglementer, og disse sidste ville da antagelig kunne begrænses til en Række ydre Forskrifter, der staa i fjærnere Forbindelse med den egentlige Opdragergærning.

Under en saadan Ordning og med den her forudsatte betydelige Forøgelse af Overinspektørens Gærning som Tilsynsførende, vil der næppe kunne være Tale om at lade

kunne udføre denne Gærning uden at forstyrres af en udefra kommende Agitation, jfr. Rigsd.-Tid. 1907—8, Folketh. Forh. Sp. 2855 (N. C. Jensen).

2. | ham beholde Plads i Overværgeraadet og deltage i dettes daglige Arbejde, der bl. a. forudsætter Nærværelse i København. Baade i*) og udenfor**) Rigsdagen har der da ogsaa hævet sig Røster for at udskille Overinspektørens Embede fra Embedet som Formand for Overværgeraadet og Chef for dettes Kontor, men Konsekvensen af, at Overinspektøren kommer til at staa udenfor Overværgeraadet, bliver da den, at en Del af Overværgeraadets Forretninger overgaar fra dette til Overinspektøren og dennes Medhjælpere. Det er tidligere nævnt, at Værgeraadene, naar disse skulle gennemføre de af dem fattede Beslutninger om Børns Anbringelse udenfor Hjemmet, eller dog med visse Begrænsninger skulle være medbestemmende med Hensyn til Anbringelsesstedet, ikke kunne handle ganske paa egen Haand, men trænge baade til Bistand og Kontrol af en Mand, der har et indgaaende Kendskab til Anstalter, Børnehjem, Plejehjem o. s. v. Overinspektøren — der vel rettest burde betegnes som Overinspektør for Opdragelsesvæsenet eller det offentlige Opdragelsesvæsen — maatte da være den, til hvem dette Hverv blev henlagt. Naar vedkommende Værgeraad besluttede at sende et Barn til Anbringelse i en bestemt Opdragelsesanstalt eller et bestemt Børnehjem, burde Sagen ordnes saaledes, at Overinspektøren fik Lejlighed til at kontrollere, at intet Barn indsmugledes i en Anstalt eller et Hjem, der ikke var bestemt for Børn af den Kategori eller den Alder og til at indlede nærmere Forhandling med Værgeraadet i Tilfælde, hvor han maatte anse en anden Anstalt eller et andet Hjem for bedre skikket. Tillige kunde der være Spørgsmaal om at lade ham optage Forhandlinger med Værgeraadet om en Forandring

*) Jfr. Rigsd.-Tid. 1907—8, Folketh. Forh. Sp. 3038—39 (*Bjerre*).

**) Jfr. *Carl Møller*: Om Opdragelse af forsømt Ungdom, Tidsskr. for Forsørgelsesvæsen og Filantropi, 3die Aarg. S. 17 (*Børnesagens Tidende*, 3die Aarg. Nr. 12, S. 92—93). Denne Forfatter tager dog Ordet for at overdrage Forretningerne som Overinspektør til et andet Medlem af Overværgeraadet.

af dets Beslutning om Anbringelsesmaaden samt mulighed i ekstraordinære Tilfælde at give ham Ret til forsaavidt at begære Sagen indanket for Overværgeraadet til Afgørelse, medens han aldrig selv burde kunne omstøde Beslutningen om Barnets Anbringelse udenfor Hjemmet og om Maaden, hvorpaa denne skulde ske. Endelig vilde Overinspektøren eller hans Kontor være Værgeraadenes naturlige Vejleder med Hensyn til Pladsforhold i Anstalter og Børnehjem, ligesom han burde bistaa dem med Udfindelsen af passende Plejehjem, eventuelt ved at være Mellemand mellem dem og de stedlige Plejhjemsforeninger eller Plejebørnstilsyn.

Naar Værgeraadene kom til at staa saaledes, at de under Kontrol og Medvirkning af Overinspektøren selv skulde udpege Anbringelsesstedet, vilde det med Hensyn til Opdragelsesanstalter og Børnehjem dog endnu udfordres, at de fik en langt bedre og lettere Adgang end hidtil til at gøre sig bekendt med disse Institutioner og de særlige Forhold ved hver enkelt af dem. Hvor paafaldende det end lyder, har denne Side af Sagen været betragtet som noget, der var Værgeraadene uvedkommende, og det har ikke kunnet undre, at Værgeraadene ofte have følt sig trykkede ved intet nærmere at vide om de Vilkaar, som de skulde medvirke til at bringe Børnene ind under. Denne Mangel vilde i Hovedsagen kunne afhjælpes ved, at Overværgeraadet paatog sig at udsende en under Overinspektørens og Forstandernes Medvirkning udarbejdet Redegørelse for samtlige anerkendte Opdragelsesanstalter og Børnehjem, deres særlige Bestemmelse og Indretning, deres Pladsforhold, Lærefag o. s. v., hvortil saa maatte slutte sig aarlige Beretninger om Virksomheden og eventuelt maanedlige Oplysninger (i Statstidenden eller andetsteds) om ledige Pladser. Forsaavidt angaar Plejehjem, vilde Overværgeraadet, eller mulig Overinspektøren, kunne bidrage til Organiseringen af en stadig Samvirken med Plejhjemsforeningerne, medens det for Københavns Vedkommende ligger nærmest at tænke sig en de

københavnske Værgeraad underlagt og af Delegerede fra disse ledet Fællesinstitution for Tilvejebringelse og foreløbig Undersøgelse af Plejehjem udenfor København i Forbindelse med et organiseret Samarbejde med Plejebørnstilsynet, forsaavidt angaar Plejesteder i København. I Forbigaaende skal Opmærksomheden derhos henledes paa, at større Værgeraad eller Grupper af saadanne vilde kunne oprette og opretholde smaa Familiehjem, hvor et mindre Antal, f. Ex. 6, Børn i forskellig Alder kunde opdrages som en Sødskendeflok under Ledelse af en erfaren Plejemoder eller et barnløst Ægtepar.

Der har været talt og skrevet meget om alle de Anstalter for Børn, som Stat og Kommune burde oprette for at sikre, at de af Værgeraadsinstitutionen antagne Børn kunde blive opdraget under absolut gode Forhold, og saa meget kunne i hvert Fald alle være enige om, at det Offentlige, naar det tiltager sig Retten til at tage Børnene fra deres naturlige Forældre for at opdrage dem andetsteds, har en uafviselig Pligt til at sørge for, at de Forhold, under hvilke Børnene komme til at leve, ikke blot ere bedre end Forholdene i deres tidligere Hjem, men ogsaa i enhver Henseende forsvarlige og skikkede til at føre dem frem til en værdig Stilling indenfor Samfundet. Der vil og bør ganske vist altid blive Tale om en Opdragelse under jævne Kaar, men dog saaledes, at der gives de Børn, der have Ævner til at komme ud over Jævnmaalet, en Chance til at udnytte disse Ævner. Hvilken Indflydelse dette sidste Hensyn bør faa paa Indretningen og Ledelsen af vore Opdragelsesanstalter, skal ikke her omtales, medens det i denne Forbindelse skal fremhæves, at Anbringelse i private Familier i adskillige Tilfælde har saa væsentlige Fortrin, at det vistnok vilde være ganske urigtigt, om man principielt vilde kaste Vrag paa denne Anbringelsesmaade til Fordel for Anstalts- eller Børnehjemsanbringelse. Det bør derfor vedblivende være en Opgave for Værgeraadsinstitutionen i videst muligt Omfang at udnytte de gode Plejehjem, der staa til Raadighed,

men saaledes, at der knyttes et Baand mellem vedkommende Plejehjem og det Værgeraad, der har antaget sig Barnet og anbragt det i Hjemmet, samt saaledes, at man ikke viger tilbage for at betale den Plejeløn, som fordres af de virkelig gode Hjem, der kan og vil gøre Opdragergæringen Fyldest, og det selv om denne Plejeløn ikke bliver ringere eller stort ringere end Omkostningerne ved en Anstaltsopdragelse. For Tiden bør Kravet saaledes næppe ensidigt gaa i Retning af flere og store Anstalter, men bør fortrinsvis gaa ud paa en bedre Udnyttelse af Plejhjemsinstitutionen*) og paa at faa de forhaandenværende Opdragesanstalter og Børnehjem indrettede og ledede efter de rette pædagogiske Principer og frigjorte for det økonomiske Tryk, under hvilket flere af dem endnu lide.

Hvad der imidlertid under alle Omstændigheder er uafviselig nødvendigt, er at skaffe forsvarlige Optagelses- og Iagttagelseshjem, dels til midlertidig Anbringelse efter Børnelovens § 11, 4de Stk., dels til Fyldestgørelse af den vigtige Opgave at sikre en betryggende Klassificering af Børnene. Det i Børnelovens § 35 indirekte indeholdte Løfte om saadanne, til Raadighed for Værgeraadene staaende Hjem af denne Art, bør snarest muligt indfries, idet der her er en Nødstilstand tilstede, der delvis lammer Værgeraadenes Gærning. Det drejer sig ikke blot om midlertidige Depoter for Børn af alle Aldre og af enhver Kategori, men ogsaa om Hjem, i hvilke der kan finde en virkelig Iagttagelse af Barnets Anlæg og Karakter, saavel som af dets fysiske og psykiske Tilstand Sted. Til et »Iagttagelseshjem« udfordres selvfølgelig, at der er nogen til at »iagttage« Barnet, d. v. s. først og fremmest, at Hjemmets Leder er en Person, der

*) Det særlige Spørgsmaal om den bedste Anbringelse af spæde Børn maa nærmest hjemfalde til Afgørelse af Lægerne, indenfor hvis Kreds der dog synes at være overvejende Stemmning for principielt at foretrække saadanne Børns Anbringelse i private Hjem.

forener stor pædagogisk Erfaring med et skarpt psykologisk Blik. Men Opgaven er ikke alene en pædagogisk; som foran fremhævet, spiller de psykiske Defekter og degenerative Anlæg en uhyre Rolle paa dette Omraade, og til Anstalter som de nævnte maa saaledes tillige være knyttet en Læge, der kan magte den Opgave at udskille de Individier, der ikke egne sig til at opdrages sammen med psykisk normale Børn, altsaa dels de Individier, der bør henvises til de egentlige Abnormanstalter, dels de fra Naturens Side mærkede Børn, der kun under ganske særlige Forudsætninger kunne opdrages i private Hjem, eller som bør optages i Anstalter, der specielt ere indrettede for Sinkere o. lign., hvilke Anstalter da maa tilvejebringes. Naar Værgeraadet eller specielt dettes lægekyndige Medlem har mindste Tvivl om Barnets Forhold i en af de nævnte Henseender, bør en saadan Iagttagelse finde Sted, og Barnet først efter Udløbet af Observationstiden endelig anbringes af Værgeraadet i Henhold til en Forhandling mellem dette og Optagelseshjemmets Forstander og Læge, og for at undgaa de Ulykker, som kunne blive Følgen af, at et Barn af den heromhandlede Kategori fejlagtig anbringes i en Opdragelsesanstalt for normale Børn, vil det utvivlsomt yderligere være nødvendigt, at der antages en Psykiatiker til nogle Gange aarligt at besøge vore Opdragelsesanstalter, for at han snarest muligt kan foranledige saadanne Børn fjærnede og henviste til et for dem passende Sted. *hvis man har det (af Børgeraadet)*

Der tiltrænges saaledes i hvert Fald nogle nye Anstalter — Optagelses- og Iagttagelseshjem af den nævnte Beskaffenhed samt særlige Hjem for de i aandelig Henseende skrøbelige Børn, der ikke ere decideret aandssvage, — og paa Grund af de ganske særlige Krav, der maa stilles til Ledernes Indsigt og Ævner, bør Oprettelsen af saadanne Anstalter ikke overlades til det private Initiativ og mindst af alt gøres til en Forretning. Som oftest nævner man Kommunerne som dem, der ere nærmest til at tage Sagen i deres Haand, men man har herved næppe tilstrækkelig paa-

agtet, at Kommunerne ere ganske selvstændige Institutioner, der ikke — i hvert Fald ikke i denne Henseende — ere underkastede Værgeraadenes Bestemmelser og kun kunne imødekomme disses Krav og Ønsker, saavidt Kommunalbestyrelsen finder dem stemmende med Kommunens Tarv. Værgeraadsinstitutionen maa, hvis Ordningen skal være fyldestgørende, i videst muligt Omfang komme til at staa paa egne Ben, og maa selv have Myndigheden og bære Ansvaret med Hensyn til Ledelsen og Benyttelsen af de Anstalter, der særlig skulle tjene dens Formaal, og det bliver følgerig Staten, der til Brug for Værgeraadsinstitutionen bør indrette og bekoste disse Anstalter, hvilket da ogsaa bedst vilde stemme med hele Børnelovens Tankegang.

Værgeraadsinstitutionen er en Sag af saa overordentlig Betydning, at det efter de forløbne Prøveaar vel fortjener en indgaaende Overvejelse, hvorledes man kan komme ud over de Vanskeligheder, som den af indre og ydre Aarsager har mødt. Der er sagtens nok begaaet Fejltagelser under Arbejdet, men dette er dog i det store og hele blevet omfattet med varm Interesse af dem, der have taget Del deri, og til Trods for al saglig Meningsforskel kan jeg ikke afslutte disse Bemærkninger uden at have fremhævet den Utrættelighed og Kærlighed til Sagen, hvorom ogsaa det af Institutionens Chef udfoldede Arbejde har baaret Vidne. Men selv om den stedfundne yderliggaaende Centralisation i de forløbne Aar tildels har kunnet søge sit Forsvar i, at den har bidraget til at skabe en større Enhed og Harmoni i Arbejdet, og har afværget et og andet Misgreb fra et mindre kyndigt Værgeraads Side, vil det næppe kunne bestrides, at man er gaaet for vidt med Hensyn til Centralisation af Myndighed og Ansvar, og at det bl. a. vil være en nødvendig Forudsætning for at kunne bevare indsigtfulde og interesserede Mænd og Kvinder for Arbejdet i Værge-

raadene, at disse Raad gøres til noget andet og mere, end de hidtil have været, og at overhovedet Raadenes Arbejdsvilkaar i væsentlig Grad forbedres.

Noget saadant vilde man til en vis Grad meget vel kunne gøre uden nogen Forandring af Loven, altsaa indenfor Rammerne af den gældende Børnelov, men en Reform, der fuldt ud skal kunne raade Bod paa Ulemperne, vil dog næppe kunne gennemføres uden ved en Revision af Loven, der tillige tager Sigte paa en Supplering af Værgeraadene udenfor de større Byer, paa en delvis Begrænsning af Overværgeraadets Funktioner og paa en Omordning af Overinspektørens Stilling. Enheden i Arbejdet behøver derfor ingenlunde at sættes paa Spil, og Overledelsen vil sikkert i Realiteten ikke miste i Betydning, fordi den faar Værgeraadene til selvstændige Medarbejdere med eget Ansvar, og der er vistnok endda Grund til at tro, at en Forandring i denne Retning vil lette Vejen for Tilvejebringelsen af de Anstalter og andre Hjælpemidler, som Institutionen behøver for at kunne bringe en effektiv Hjælp til de mange, der trænge til dens Forsorg. Et rent embedsmæssigt Styre har ganske vist sine særlige Fortrin, men en Sag som denne trænger til at støttes og bæres oppe af Befolkningen selv gennem dennes egne Tillidsmænd, og ad denne Vej er det da ogsaa, at man ved Børnelovens Forberedelse har tænkt sig at naa frem til Maalet og skabe den almindelige Tillid til Institutionen, som aldrig burde svigte.

6. Maj 1908.

Axel Petersen.